

De MOS-trekker in de kijker

foto	Naam Naam school Gemeente	Belangrijkste realisatie op school op milieugebied	Belangrijkste knelpunt op school i.v.m. MOS	Wat verwacht je van de MOS-begeleiders-ploeg?
	Ivan Maesen VTI 3580 Beringen	Afvалbeleid: beperken en selectief afvoeren van afval.	Energieverbruik: vooral verwarming. Door de oude infrastructuur is er veel warmteverlies. Gebouwen met slechte isolatie. Verwarmingsinstallaties met zeer rudimentaire regeling. Er is wel beterschap op komst. In 2013 hopen we naar een nieuwe, zeer milieuvriendelijke, campus te verhuizen.	Ideeën voor milieufacties verzamelen, bedenken, uitwerken die leerlingen van secundaire scholen aanspreken.
	Els Doom Vrije basisschool Gistel Gravenbos (kleuterafdeling) 8470 Gistel	Volledig PMD vrije school. Drinkfles + koekje zonder papier in een plasticdoosje. Uitstappen: fluoasje. Handen wassen in een bekken-tje met water. Stoffen servetten en zakdoeken i.p.v. papieren. MOS-hoekje in de inkom zodat alle ouders op de hoogte blijven. MOS-pagina op de site. Sorteren van afval + fruitafval gaat naar de compostbak.	Het schoolbestuur bij de MOS-werking betrekken Soms moeilijk te combineren met gezondheidsbeleid (stoffen zakdoeken zijn minder hygiënisch dan wegwerpzakdoeken). Het doortrekken van het afvalbeleid naar de middelbare school. Soms wat beperkingen: we zijn een vestigingsplaats met enkel kleuters.	Dat we suggesties krijgen hoe het beter kan. Dat ze de samenwerking met milieudiensten stimuleren (netoverschrijdend!)
	Fritz Geerts Technicum 3800 Sint-Truiden	Scholenfietsproject met fietsatelier.	Voldoende medewerkers vinden, tegenwoordig zijn er zoveel thema's waaraan je moet werken. Hierdoor krijg je een versnippering van de trekkers in een school.	Extra ondersteuning met mooie gratis affiches. Bvb.: affiche om boven drankfontein te hangen om het drinken van water te promoten.
	Gert Jannes SBSO Zonneweelde 3920 Lommel	Composteringsinstallatie + takkenwal; gescheiden ophaling van afval. Zwerfvuilmeter; zuinig energiegebruik: verlichting met sensor in de toiletten, stickers/affiches en deurhangers; hergebruik van het regenwater voor sanitair; goede isolatie, zuinig verwarmingssysteem op aardgas; digitalisering van de administratie.	Het behalen van een derde logo: welke domeinen selecteren? Hoe eraan beginnen? Het in stand houden van de bereikte resultaten vergt ieder schooljaar meer energie. Stilstaan = achteruitgaan. Gelukkig slaagt het schoolteam er altijd wel in het vuur opnieuw aan te wakkeren en worden er verbeteringen aangebracht.	Scholen die nog niet zijn ingestapt extra stimuleren. Professionele en gedreven ondersteuning van scholen tijdens alle fasen van het proces (voor ons schitterend ingevuld door Annita Gijbels). Blijvende ondersteuning van logo3 – scholen om de realisaties ook in de toekomst te kunnen handhaven en eventueel te kunnen uitbreiden.
	Ignace Kint Vrij Technisch Instituut 8400 Oostende	Onze school is een technische school met heel wat afdelingen en ongeveer 1100 leerlingen. In een periode van 5 jaar zijn we van een "vuile" school geëvolueerd naar een "duurzame" school.	Het blijft moeilijk om de leerlingen te sensibiliseren. Ze zijn niet zo mondig als leerlingen uit het aso. Ook het zwerfvuil op de speelplaats blijft een terugkerende bron van ergernis.	Een gefundeerde begeleiding en niet aflatend enthousiasme.
	Lut Pols GO! Zonnedorp 3200 Aarschot	Ingroenen van de school. "Zonnedorp als levend laboratorium". Leerrijke en avontuurlijke tuin met inheemse haag, bessenstruiken, hoogstam appelboom, leifruit en kleinfruit. Composthoop en moestuin. Kippen en konijnen. Wilgenhut en tunnel. Open klas omgeven door een takkenril. Retourverpakkingen, geen brik of blik, bij schoolfeesten dranken van de wereldwinkel. Koffer met educatief materiaal.	Behouden van het draagvlak. Niet alle leerkrachten werken daadwerkelijk in de tuin en observeren insecten. Dat verhoogt nochtans de betrokkenheid van de leerlingen. Ze genieten van de tuin en dragen ook meer zorg voor tuin en insecten. Onderhoud van de tuin gebeurt altijd door dezelfde leerkrachten.	Ideeën leveren, suggesties met betrekking tot de aanpak. De leerkrachten wegwijzen maken in de verschillende instanties die kunnen helpen om het project uit te werken. Zeer goede samenwerking met en ondersteuning van de MOS-begeleiders.
	Catherine De Roover Vrije Basisschool Dol-fijn 9160 Eksaarde	Zorg dragen voor het milieu door: afval voorkomen, juist sorteren, zwerfvuillacties; besparen op water, niet vervuilen; milieuvriendelijk en goed zichtbaar naar school komen. Sinds dit jaar ook gezonde voeding en beweging in de kijker.	MOS is zeer waardevol. Maar lesprogramma's dienen afgewerkt, werkboekjes moeten uitgewerkt. Er zijn ook zoveel andere activiteiten: grootouderfeest, kerstmarkt, kerstspel, schoolfeest... Toch mogen wij zeker niet klagen over de bereidheid van leerkrachten om mee te werken aan MOS. Integendeel, zij werken enthousiast mee aan een milieubewuste school.	Materiaal, tips, adviezen, ideeën doorspelen. Interesse, opvolging.
	Bart De Velder BSGO De Toverfluit 1080 Sint-Jans-Molenbeek	Realiseren en uitwerken van een degelijk energieproject. Onze energiezon die hangt te pronken in de inkomhal van de school, waar klas per klas kan zien hoe zij het doet t.o.v. de andere klassen. Sensibiliseren tot onnodige verspilling, wijzigen van slechte/route attitudes. (deuren sluiten, lichten doven waar nodig).	Het afvalbeleid en recycleren kan worden bijgeschaafd.	Tips en materiaal bieden. Positieve handelingen en initiatieven belonen. Werkpunten toelichten, zonder opdringen (er zijn zoveel projecten, en ieder project lijkt voor de verantwoordelijke altijd 'het belangrijkste').

MOSterd stelde via de provinciale begeleiding enkele vragen aan de MOS-trekker op school.

De respons was enorm. Misschien omdat we een bon van de wereldwinkel beloofden?

Alle getuigenissen vind je op www.milieuzorgopschool.be.

Een zeer beperkte min of meer natte-vinger-selectie vind je hier.

Handelen jouw leerlingen dankzij MOS met meer verantwoordelijkheid tgo. het milieu dan vroeger?	Neem jijzelf een milieuverantwoordelijke houding aan?	Heb je advies voor of een vraag aan de minister van leefmilieu?
Moeilijk te meten, maar een mentaliteitsverandering bereik je enkel door te blijven motiveren, te sensibiliseren.	Uiteraard. Zuinig omspringen met papier. Elektrische toestellen zoals pc, projector niet langer inschakelen dan nodig. Licht in de gangen doven... Als er in de lessen aanrakingspunten zijn met het milieu speel ik daarop in.	Milieu wordt stiefmoederlijk behandeld. Er zijn geen extra middelen of extra uren voorzien. De maatschappij vraagt steeds meer van het onderwijs. Elke week hoor je wel iemand op radio of tv verkondigen "In het onderwijs zou men.....". Maar "wie" dat moet doen, "wanneer" men dat moet doen" en met "welke middelen", vragen weinigen zich af..
Heel zeker: alle kleuters zijn er zich heel goed van bewust.	Ja, ik ben veel milieubewuster geworden sinds ik MOS-verantwoordelijke ben. Ook thuis. Ik probeer zoveel mogelijk een voorbeeld te zijn. Mijn boterhammen zitten ook in een brooddoos, drank in een thermos of drinkfles. Thuis sorteer ik ook mijn afval.	Extra geld om met alle scholen van de stad of gemeente samen te werken aan MOS-opvoeding. In Gistel werken alle scholen aan hetzelfde werkpunt en hetzelfde logo. Hier hebben we het gevoel dat we samen iets doen., dat we geen losse schakel zijn. Beloon scholen die heel bewust aan MOS-opvoeding doen.
Ja, de meesten wel.	Ja.	Als nijverheidstechnische school hebben wij heel wat afval te recycleren. Wij hebben hierin een hele weg afgelegd, met een serieus kostenplaatje. Ik vind dat er ook materiaal ter beschikking moet komen van scholen. Alle veranderingen kosten geld, waar zijn de hoogste noden, milieuzorg of...?
Hier kan ik alle eerlijkheid JA op antwoorden. De gescheiden afvalophaling in combinatie met zuinig energiegebruik en het gebruik van de composteringsinstallatie met takkenwal is al goed ingeburgerd bij onze leerlingen en leerkrachten.	Een volmondig JA. Bovenvermelde initiatieven zijn als het ware voor mij, en vele collega's, een tweede natuur geworden. Waar ik vroeger het licht al eens durfde te laten branden of buitendeuren vergat te sluiten, overkomt me dat vandaag nog zelden (een verstrooide dag heeft iedereen al eens, nietwaar).	Deelname aan MOS is als een bindmiddel; een functioneel en welondersteund initiatief om leerlingen en leerkrachten samen te laten werken aan milieu en natuur. Mijn advies voor de minister: 'Blijf geld vrijmaken om dit waardevol project te laten doorsijpelen in alle scholen met uitbreiding naar andere openbare diensten.'
De meerderheid wel; een aantal leerlingen heeft zich geëngageerd in de leerlingenraad en dat werkt aanstekelijk.	Dat spreekt voor zich, niet alleen in mijn lessen maar ook als milieucoördinator heb ik een grote verantwoordelijkheid en een voorbeeldfunctie.	Uren vrijmaken zodat een degelijk MOS- en gezondheidsbeleid op school kan worden gevoerd.
Meer aandacht voor de natuur- en milieuproblemen. Inzet en betrokkenheid zijn ook afhankelijk van de leerkrachten. Er is een verschil tussen de leerlingen die geregeld in de tuin gaan met hun leerkrachten en de anderen die minder betrokken zijn. Kinderen zijn begaan met milieu en natuur. Zaak is om die interesse levend te houden en te stimuleren.	Ik denk het wel! We leven thuis ook milieubewust. We werken zoveel mogelijk met spaarlampen en LED-lampen, hebben zonnepanelen geplaatst. We proberen veel biologisch te kopen indien het verantwoord is (liever inlands dan bijvoorbeeld bio uit Zuid- Afrika).	Aandacht voor leefmilieu moet een vanzelfsprekendheid worden. Meer aanmoedigen van duurzaam vervoer (fiets). Waarom zijn milieuvriendelijke of milieubelastende zaken goedkoper dan milieuvriendelijke? Mensen kiezen (vaak noodgedwongen) voor de goedkopere oplossing.
Zeker, ze krijgen ook meer verantwoordelijkheid op school: bijv. compostkids, waterprofessors, milieuagenten, energieverantwoordelijken. Ze zijn ook kritisch voor elkaar: als iemand zijn boterhammetjes in aluminiumfolie verpakt heeft, mag die zich wel aan enkele opmerkingen verwachten.	Ik probeer zelf zoveel mogelijk te fietsen, afval te voorkomen, goed te sorteren, composteren, geen water verkwisten, respect te hebben voor de natuur. Ik vind het steentje dat ik bijdraag klein. Maar als ik de hele school kan warm maken en alle steentjes samen leg, van leerkrachten, van leerlingen en van ouders, voel ik mij al veel beter.	Er zijn veel leuke en interessante initiatieven i.v.m. MOS. Van wat gratis of goedkoop is, maken wij gretig gebruik. Tegen verscheidene ideeën moeten we echter nee zeggen door het prijskaartje. Milieueducatie is zeer belangrijk. Jammer genoeg is de opwarming van de aarde brandend actueel. Via de kinderen bereiken we ook de ouders. Samen kunnen we zorgen voor een goede toekomst.
Als (energie)meester van het 5de leerjaar, zie ik de leerlingen in het zesde toch meer het licht uitdoen, kraantjes dichtdraaien, verwarming wat minder zetten. Kleine dingen die bijgebleven zijn. Het doet deugd wanneer leerlingen zeggen dat energie en milieu belangrijk zijn, dat ze thuis mama of papa 'op de vingers hebben kunnen tikken'.	Jazeker! Niet alleen op school ga je letten op 'verspilling'. Dat draag je mee naar huis. Door eenvoudig eens je ogen open te trekken, zie je dat er rondom jou een pak energie wordt verspild.	Kan groene energie niet goedkoper? De jeugd is de toekomst... investeer in hen. Want jong geleerd, oud gedaan!

foto	Naam Naam school Gemeente	Belangrijkste realisatie op school op milieugebied	Belangrijkste knelpunt op school i.v.m. MOS	Wat verwacht je van de MOS-begeleiders-ploeg?
	Helga en Annick BSGO De vierklaver 9140 Temse	Constant verantwoord sorteren en afval vermijden. Jaarlijkse MOS-dag met verschillende opdrachten en blijvende realisaties (mini-dierentuin, vogelkastjes, voederplankjes, nestplaatsen voor solitaire bijen, egelvilla's, vogelappartement...)	Ouderparticipatie (natuurouders vinden is moeilijk)	Ideeën om ouders meer te motiveren en te betrekken bij de dagelijkse natuur- en milieuzorg op school.
	Ingrid Rammeloo Koninklijk Lyceum Middenschool 2 9000 Gent	Een vernieuwd bewustzijn: de gewaarwording dat wij zelf in de hand hebben wat wij weggooiden en waar we dat doen. Ook een bewustere consumptie, 'weloverdacht' gebruik van de kopieermachine (bijvoorbeeld) en een consequent recyclagebeleid.	De in- en uitstroom die een middenschool met zich meebrengt, noodzaakt ons als het ware telkens opnieuw te beginnen. Dat brengt frustraties mee, maar het kan ook positief motiverend werken. Immers zo realiseren wij ons dat het nuttig is om onze doelstellingen te blijven hanteren, de (nieuwe en oude) kinderen hebben onze begeleiding erg nodig.	Wat zij nu al doen: luisterbereid zijn, hulpvaardig, aandacht hebben voor onze frustraties en problemen en ons continu steun bieden. Onze dank daarvoor!
	Griet Supply GVB Boezinge 8904 Boezinge	Kloostertuin omgevormd tot tuin met verschillende tuinbakken, insectenhoekjes, kruiden, fruitbomen, bessenstruiken, vlinderstruiken... We gaan de schooltuin op een pedagogische, gestructureerde en verantwoorde manier verder onderhouden, exploreren, bestuderen en integreren in onze lespraktijk. Opbouwen van deelthema's per leerniveau en uittekenen van een leerlijn met visie doorheen de gehele school dringt zich op.	Uitbouwen van leerlijn en visie is een tijdrovende opdracht. Het schoolbestuur, de gemeente en de buurt bij het MOS-beleid betrekken is moeilijk.	Zij dragen samen de verantwoordelijkheid om met de MOS- hoofdverantwoordelijke de verschillende projecten en hun deelaspecten uit te werken, de rest van het schoolteam en leerlingen te motiveren om gedreven deel te nemen.
	Kristien Hendrix en Lo Guypen Freinetbasisschool De Step 3580 Beringen	Brooddozen, herbruikbare bekertjes, recyclagepapier, dubbelzijdig kopiëren, gescheiden afvalverzameling, kraantjeswater, waterfontein, fruitsap in glazen fles, gezonde koek in bulkverpakking en gezonde voeding. Verzorging kippen, composteren, onderhoud tuintje, opruim zwerfvuil, milieuraad met de kinderen ... Klusdoorbrekende activiteiten met "Kyoto" als groene draad en telkens een ander milieuthema centraal.	MOS is absoluut een goed initiatief. Maar waarom de verplichting om te kiezen voor één vast thema per jaar, terwijl wij liever een combinatie maken? Dat werkt bovendien versterkend. Het blijft moeilijk om in de veelheid van onderwijsthema's milieu een belangrijke plaats te geven. We ontsnappen ook niet aan de onafwendbare planlast van de MOS-administratie	Onze MOS-begeleiders zijn enthousiast en gedreven. Zij sensibiliseren en roepen op tot deelname. Zij verzorgen een vlotte en effectieve ondersteuning bij de uitwerking van milieu-initiatieven. Wij zien graag dat zij de vele initiatieven die er bestaan, blijven coördineren en vertalen voor scholen (informatie, uitwerking van educatieve materialen en netwerking tussen milieu en onderwijs).
	Anne-Mie Hostyn Vrije Basisschool Kappaert-Kreupel 8550 Zvevegem	Afval minderen + sorteren, met o.a. kippen en compostvat. Vorig schooljaar: afvalproject.	Nog te veel brikjes (melk en yoghurt drankjes). Moeilijk om ouders te motiveren om geen individueel verpakte koeken mee te geven.	Regelmatig haalbare tips of kleine acties met materiaal voor de ouders lanceren!
	Willy Oosterlinck VTI Sint-Lucas 8930 Menen	Educatieve kunsttuin. Meer dan 2000 planten en bomen worden in verschillende lessen gebruikt. (biologie – houtbewerking). De 10 kunstzuilen in de tuin bieden de mogelijkheid aan kunstenaars van binnen of buiten de school om hun werk tentoon te stellen. Recent hebben we een kunstproject georganiseerd voor basisscholen uit de regio.	De integratie van MOS in de totale schoolwerking. Ondanks het behalen van de 3 logo's in beide vestigingsplaatsen zijn er nog altijd leerkrachten die niet weten waarvoor MOS staat. Er is echter ook positief nieuws. Momenteel loopt er een samenwerkingsproject tussen de leerlingenraad en MOS i.v.m. zwerfvuil.	Dat zij vooral mee helpen denken hoe wij de MOS-werking een bredere basis kunnen geven. Nieuwe initiatieven aanbrengen. MOS integreren in verschillende vakgebieden.
	Wim Deboiserie Stedelijke Basisschool Torenhof 8790 Waregem	Toiletten op hemelwater. Automatische in en uit schakelaars van de lichten in de gangen (gedeeltelijk). Compostvat, papiercontainer, groene kikker (afvalmijntje voor afval van tutti frutti voor compostvat). Herbruikbare glazen flesjes. Alle radiatoren hebben thermostatische kranen. Papierbesparing bij ouderadvies (4 maal minder papier). Waterverbruik wordt wekelijks genoteerd.	Het invullen van de paperassen voor het behalen van een logo. Inbreng van de leerlingen	Hulp bij het uitzoeken en plannen van acties. Een duidelijke en zo concreet mogelijke leidraad.
	Annemie (ouder), Caroline (juf) en Tamira (juf) Freinetschool 'De Loods' 9000 Gent	Schooltuin met vijver aangelegd, samen met ouders en verder beheerd met en door ouders met kinderen tijdens ateliers en tuinwerkdagen. In de tuin: kruiden, moestuin, klimplanten, compostvaten, nestkastjes, fruitbomen, vijverplanten en waterdierjes. MOS-weblog. Energieaudit: knelpunten aanpakken (deurstop, 'energiearme' koelkast, verdeeldozen met aan/uitknop, radiatorisolatie, klaslokalen verfrissen tijdens de pauze ...)	Energiepunten waar onze school weinig of niets aan kan veranderen omwille van financiële of technische aspecten. (verwarming, deurstoppen, isolatie, lichtkoepels, contactdozen zonder aan/uitknop, verouderde elektrische toestellen, spaarlampen...)	Er is vaak een teveel aan informatie. Het is dan niet meer overzichtelijk waar de accenten moeten worden gelegd. Het zou handig zijn dat de MOS-begeleidersploeg ondersteuning geeft aan leerkrachten, ouders, kinderen... op school om efficiënter een MOS-thema uit te kiezen en uit te werken
	Sarah Van Cauwelaert Dorpschool Kester 1755 Kester Het hele schoolteam is Mos-verantwoordelijke. Iedereen neemt zijn eigen verantwoordelijkheden op en werkt aan MOS. Ik houd het MOS-dossier bij.	Naast het thema Water... de warme maaltijden op school in borden (geen individueel verpakte porties). Koffie voor het personeel in een kopje dat dagelijks afgewassen wordt. Veel kleine dingen die het milieu ten goede komen. Wat ingevoerd is, is geïntegreerd zowel bij het personeel, leerlingen als ouders	De kinderen actief betrekken bij MOS. De ideeën en acties komen meestal van de leerkrachten. De kinderen worden dan uitgedaagd en voeren de opdrachten uit. Maar we moeten proberen om de kinderen meer inbreng te geven.	Hulp bij het opstellen van het actieplan. Ideeën voor activiteiten, uitstappen in het kader van het gekozen MOS-thema.
	Bart Drieghe Gemeentelijk Technisch Instituut 9120 Beveren	In onze werkplaatsen werden alle oude lampen vervangen door energiezuinigere lampen. Het energieverbruik daalde aanzienlijk en de lichtkwaliteit is beter! In de houtafdeling wordt enkel hout met FSC-label gebruikt. Boven op de nieuwe eetzaal werd een groendak geïnstalleerd!	Het enorme afvalprobleem op de speelplaats blijft het grootste pijnpunt. Er werden al verschillende initiatieven georganiseerd, maar na een tijdje stapelt het afval zich weer op. Het is heel moeilijk om de "gooi-maar-op-de-gronden-iemand-anders-zal-het-wel-oprapen-mentaliteit" om te buigen naar een milieubewustere houding!	Ik vind het belangrijk dat zij ons regelmatig materiaal aanbieden waarmee wij aan de slag kunnen gaan (leuke ideeën, projecten...). Ondersteuning van en advies bij lopende projecten is altijd welkom!

Handelen jouw leerlingen dankzij MOS met meer verantwoordelijkheid tgo. het milieu dan vroeger?	Neem jijzelf een milieuverantwoordelijke houding aan?	Heb je advies voor of een vraag aan de minister van leefmilieu?
<p>Ja, afval vermijden en sorteren op school. Brooddozen, geen brik of blik of aluminium. Gebruik van hervulbare drinkbussen en flessen. Composteren. Zorgzaam omgaan met water bij toiletgebruik. Keukenafval voor de kippen.</p>	<p>We maakten en gebruiken duidelijke affiches op vuilnisbakken en in de toiletten. We gebruiken geen overbodige verpakking. Controle van drinkflessen en brooddozen in refter. Regelmatig controleren en evalueren van de inhoud van de vuilnisbakken.</p>	<p>Verdelen van educatieve posters met leuke (grappige?) tips . Ter beschikking stellen aan alle klassen van kamerthermometers (zuinig energieverbruik) en CO₂-meter.</p>
<p>Ondanks de continue in- en uitstroom merken we na een paar jaar dat onze school wel bekend staat voor haar milieubeleid. Leerlingen moeten initieel wel aangemoedigd worden, maar schieten daarna zelf spontaan in gang en ze ruimen met plezier 'de rommel van anderen' op.</p>	<p>Ja! Onze voorbeeldfunctie mag niet onderschat worden. Sorteren, recyclen en respecteren van (milieu, natuur, mensen, enz.) moet aangeleerd worden. Daarom vind ik het ook niet erg dat leerlingen met arendsogen volgen hoe de leerkrachten het doen.</p>	<p>Bij onze deelname aan het Youth Eco Parlement een paar jaar geleden kwam steeds weer het heikele punt van de verpakkingindustrie naar boven. Goederen verpakken IS nodig, maar het kan ook anders. Eén degelijke, veilige verpakking i.p.v. de multi-folie doosjes en blisters is een must. Ook het opstellen van een PMD-logo zou ons helpen om correct te recycleren.</p>
<p>Overduidelijk bij het project i.v.m. de milieuthermometer. Sinds de invoering hiervan, verbonden aan de speelgoedkoffers tijdens de speeltijden, liggen de verschillende speelplaatsen er net bij. Zonder voortdurend opmerkingen over zwerfvuil te moeten maken is alles OK.</p>	<p>De MOS-hoofdverantwoordelijke en het leerkrachtenteam hebben een voorbeeldfunctie. Projecten op school kunnen pas slagen wanneer ze gedragen worden door positief voorbeeldgedrag van de leerkrachten. Holle woorden worden door kinderen vlug doorzien!</p>	<p>Aandacht voor het milieu vraagt veel inspanning en tijd. Ook op andere domeinen worden we als school voortdurend extra bevraagd. Een gedreven school wil er in zijn engagement steeds voor gaan, maar moet dat doen met hetzelfde personeel. Scholen die een breed engagement kunnen aantonen, verdienen op niveau van personeel ook extra ondersteuning.</p>
<p>De kinderen zijn enthousiast, het thema leeft. Groeiend milieubewustzijn en een effectieve toepassing van de opgedane ervaringen. Er is sociale controle om mekaar - ook leerkrachten en ouders - te wijzen op aandachtspunten zoals het licht uit, sorteren van afval, recto-verso kopieën. Zij doen het omdat ze het nut ervan inzien, niet omdat het moet.</p>	<p>Als MOS-verantwoordelijken op school hebben wij een voorbeeldfunctie: we gaan dus consequent om met de gemaakte milieuafspraken en bouwen verder aan een structureel milieubeleid op school. Milieu is voor ons een basishouding. Wij trekken dit ook zoveel mogelijk door naar de thuissituatie.</p>	<p>De minister vindt milieubeleid terecht een belangrijk onderwijs-thema. Wij willen daar graag aan meewerken maar hebben nood aan blijvende externe ondersteuning van begeleiders en specialisten, tot op de klasvloer als het kan. MOS is een mooi voorbeeld van gepaste ondersteuning. Wij hopen en vragen dan ook uitdrukkelijk dat dit initiatief verder wordt gezet.</p>
<p>Ik denk het wel.</p>	<p>Jazeker! Enkel het voorbeeld geven, heeft echt effect!</p>	<p>Ook bedrijven aanzetten/verplichten om minder te produceren. Er is toch zoveel verpakking rond bepaalde materialen: een gewone schaar, speelgoed...</p>
<p>Ik vermoed van wel. Het zwerfvuil vermindert jaar na jaar. Door selectieve inzameling van allerhande soorten afval en de nodige containers daarvoor te voorzien, is ook hier sterke verbetering waar te nemen. Om nog beter te scoren moet er nog werk worden gemaakt van de sensibilisatie van het personeel.</p>	<p>Absoluut. Ik heb als MOS-coördinator een voorbeeldfunctie. Wanneer ik mij niet hou aan de opgelegde reglementering, verdwijnt de geloofwaardigheid zeer snel. Er wordt dus geregeld een snoeppapiertje, een blikje of een petfles opgeraapt op de speelplaats en in de juiste container gegooid. Dat gebeurt onder de ogen van een 500-tal leerlingen.</p>	<p>Subsidies voor de MOS-werking? Vooral kleinere scholen zouden ermeê gediend zijn. Ze hebben al zo weinig budget. De gelden kunnen ze gebruiken voor bijvoorbeeld aankoop van tuingerief, extra vuilnisbakken, spelmateriaal m.b.t. milieuvriendelijke activiteiten, ondersteuning van grotere projecten i.v.m. gezondheid, energie, verkeer... Ik ben zeker dat de gelden nuttig zouden besteed worden.</p>
<p>Ja, maar het moet toch levend gehouden worden.</p>	<p>Zeer zeker. Ik heb thuis fotovoltaïsche zonnepanelen. Ik kom steeds met de fiets naar school. Alle verplaatsingen binnen Waregem doe ik met de fiets. Ik heb een tuin, moestuin, huisdieren (afvalverwerking), een composthoop, een goed geïsoleerde woning. Ik houd eraan in de natuur te verblijven en ben dan ook een kampeerder in hart en nieren.</p>	<p>De papierwinkel zo minnig mogelijk houden. Straks zien we het bos door de bomen niet meer. Een voor iedereen duidelijke en concrete structuur voorzien. Versnippering tegengaan: je moet nu bijna voor alles een actieplan hebben of het ruikt ernaar.</p>
<p>Bij langdurige initiatieven wordt het bij de kinderen een automatisme: afval selecteren, gebruik van boterhamdozen, lichten uit bij het verlaten van lokalen, kraan dichtdraaien...</p>	<p>Natuurlijk, we zijn een MOS-school. Een school die kiest voor MOS neemt dit aan als een natuurlijke houding.</p>	<p>Voor onze schoolgebouwen: meer inspraak in beslissingen betreffende verbouwingen, materialen, budgettering, termijnen (te lang wachten). Busvervoer (meer kilometers). Uniform maken van schoolreglementen i.v.m. milieuzaken (bijv. boterhamdozen voor alle scholen).</p>
<p>De leerlingen gaan zuiniger om met water. Ze dragen meer zorg voor het milieu en gooien hun afval in de juiste vuilnisbak. Iedereen gebruikt een brooddoos. Veel kinderen hebben een herbruikbare drinkfles. Elke klas heeft een Kyoto-kindje dat zorgt dat het licht uit is en dat de klas verlucht wordt.</p>	<p>Als schoolteam proberen we ook een milieuvriendelijke houding aan te nemen en die dan aan onze leerlingen door te geven. We proberen zo weinig mogelijk papier te verspillen en kopiëren recto-verso. Indien mogelijk verplaatsen we ons te voet of per fiets, of met het openbaar vervoer.</p>	<p>Meer middelen om de MOS-werking open te trekken naar de buurt, zodat bijvoorbeeld meer mensen kunnen ingezet worden om uitstappen per fiets te maken en fietspooling te organiseren.</p>
<p>Ik vind dit zeer moeilijk te meten. De manier waarop ouders en vrienden met milieu omgaan heeft een grote invloed op de leerlingen. Verantwoordelijkheid voor milieu moet zich ook buiten de schoolpoorten verder zetten...</p>	<p>Als MOS-coördinator heb je een zekere voorbeeldfunctie. Je zal me nooit afval op de grond zien werpen. Bij mij thuis wordt de thermostaat soms wel eens iets lager gezet en ook het waterverbruik wordt goed in de gaten gehouden (spaarknop op toilet, tijdens het douchen niet de hele tijd het water laten lopen...) De fiets zou ik wel iets vaker boven moeten halen!</p>	<p>Misschien moet de minister toch nog maar eens de verpakkingindustrie onder de loep nemen. Alles wat je koopt, zit verpakt in plastic, piepschuim, een aantal kleine doosjes en uiteindelijk een grote kartonnen doos. Kan de hoeveelheid verpakkingmateriaal niet gereduceerd en milieuvriendelijker gemaakt worden?</p>